

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

В.А. БОРТНИЦЬКИЙ,
аспірант, НДІІ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України

Відображення інноваційної тематики в контексті інноваційних систем у друкованих працях та авторефератах дисертацій українських науковців

У статті розглянуто бібліографії публікацій неперіодичних друкованих видань українських вчених на інноваційну тематику за період з 1993 року до другого півріччя 2011 року та проаналізовано їх за інформаційними ознаками, хронологією та місцем публікації, а також в контексті належності до тематики національних та регіональних інноваційних систем (за матеріалами електронного каталогу Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського).

Ключові слова: інновація, національна інноваційна система, регіональна інноваційна система.

В статье рассмотрены библиографии публикаций неперіодических печатных трудов украинских ученых на инновационную тематику за период с 1993 года до второго полугодия 2011 года и проанализированы по информационным признакам, хронологии и месту публикации, а также в контексте принадлежности к тематике национальных и региональных инновационных систем (по материалам электронного каталога Национальной библиотеки Украины имени В.И. Вернадского).

Ключевые слова: инновация, национальная инновационная система, региональная инновационная система.

The paper considers aperiodic publication bibliographies of the Ukrainian scientists' on the innovation subject for the period from 1995 to the second half of 2010 and analyses

es them by the informational signs, chronology and place of publication, furthermore, in the context of belonging to the subject of national and regional innovation systems (based on electronic catalog of the Vernadsky National Library of Ukraine).

Keywords: innovation, national innovation system, regional innovation system.

Постановка проблеми. Починаючи з другої половини першої декади XXI століття питання щодо забезпечення інноваційного розвитку України викликали посилений інтерес керівництва держави. Вони неодноразово ставали предметом обговорень Президентом та парламентом України, Радою національної безпеки та оборони, Кабінетом Міністрів України тощо. Результати зазначених обговорень знайшли відображення у ряді нормативно-правових документів, зміст яких зводився до аналізу поточного стану, визначення проблемних питань інноваційного розвитку держави, а також формалізації заходів щодо розбудови національної інноваційної системи та її складових – як «підсумкового результату розвитку науки та високотехнологічних галузей у ХХ столітті», «нового механізму саморозвитку», в рамках яких «зароджуються та реалізуються інновації» [1]. В силу національних економічних, науково-технологічних, ресурсних та багатьох інших особливостей України, відмінних від

країн, де інноваційні системи різного рівня успішно функціонують, реалізація вказаних заходів обумовлює актуальність дослідження наявної в Україні науково обґрунтованої методологічно-методичної бази для їх впровадження [2].

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідження різних проявів інновацій, як джерела і рушійної сили економічного розвитку країн та їх регіонів, здійснювалися впродовж ХХ століття такими вченими, як К. Менгер, Й. Шумпетер, М. Кондратьєв, Дж. Бернал, С. Кузнець, Л. Де-Брессон, Ф. Хайек, Б. Лундвалл, К. Морган, Р. Нельсон, К. Фрімен, Ч. Едквіст, Ф. Кук, Б. Ашейм, А. Ісаксен, а також такими впливовими міжнародними установами, як Світовий банк, Організація економічної співпраці та розвитку, Міжнародний валютний фонд, Європейська комісія, та ін. Саме вони призвели до створення сучасних концепцій системного інноваційного розвитку [3]. Що ж до України, то перші публікації з інноваційної тематики з'явилися на початку 90-х років ХХ ст. у професорів А. Гальчинського, Ю. Бажала, В. Гейця та в подальшому розвивалися багатьма їх послідовниками. В той же час стан інноваційного та науково-технічного розвитку вітчизняної економіки вказує на недостатню дослідженість вітчизняними вченими особливостей формування і розвитку інноваційних систем різного рівня.

Мета статті полягає у фактичному дослідженні бібліографічних описів наявних неперіодичних друкованих видань українських вчених у контексті національної та регіональних інноваційних систем на основі матеріалів електронного каталогу Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

Виклад основного матеріалу. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського (далі – НБУВ) є головним науково-інформаційним центром, центром накопичення, наукової обробки, зберігання та використання наукових та суспільно значущих вітчизняних, зарубіжних видань на всіх носіях інформації [4]. Згідно із Законом України «Про обов'язковий примірник документів» [5] та рядом інших законів та підзаконних актів (зокрема, діючого наказу Вищої атестаційної комісії від 03.12.2007 р. №845 [6]) бібліотека отримує обов'язковий друкований примірник усіх тиражованих документів і наукових фахових видань виданих на території України, друковані примірники дисертацій та авторефератів дисертацій, які захищаються на території України, тощо. Означений факт дає підстави стверджувати, що в архівах НБУВ накопичено найбільш повний перелік друкованих робіт вітчизняних вчених з інноваційної тематики взагалі, та зокрема щодо інноваційних систем. Як наслідок, це дає можливість скласти об'єктивну уяву щодо поточного стану методологічно-методичних засад розвитку тематики інноваційних систем в Україні.

Розширений пошук за ключовим словом «інновації» в базі даних книжкових видань електронного каталогу НБУВ [7] станом на 01.09.2011 р. дозволив сформувати перелік із 1650 позицій, що вміщували інформацію стосовно опублікованих в Україні неперіодичних видань. Подальша робота

із вказаним переліком за допомогою фільтрів програми Excel, що входить до стандартного пакету Microsoft Office, дозволила виключити позиції, які дублюються (наприклад, електронний каталог вміщує інформацію як щодо автореферату, так і дисертації одного автора) або предметно не стосуються інноваційної тематики (наприклад, слово «інновацій» входило до назви, відповідно бібліографічних описів друкованих матеріалів, однієї із громадських організацій, чії публікації на стосувалися інноваційної тематики) та сформувати остаточний перелік, що складався із 1311 бібліографічних описів. Подальший аналіз зазначеного переліку було спрямовано на систематизацію за:

- видом видань за інформаційними ознаками (монографія, автореферат дисертації, тези доповідей, матеріали конференцій, збірки наукових праць, посібники, довідники і т.д.), що входять до бібліографічного опису [8];

- хронологією та місцем публікації;

- належністю публікацій до тематики з національних або регіональних інноваційних систем (далі – НІС та РІС відповідно).

Дисертаційні роботи (автореферати) додатково систематизувалися за належністю до наукової галузі, а з економічних наук – ще й за спеціальностями, за якими проводився захист дисертацій.

За інформаційними ознаками було виділено 675 друкованих видань, 80 докторських та 556 кандидатських дисертацій (авторефератів дисертацій).

Перше друковане видання на інноваційну тематику в Україні з'явилося 1995 року. Для більш наглядного представлення друкованих видань за їх інформаційними ознаками автором було сформовано п'ять укрупнених груп (рис. 1):

- монографії і колективні монографії;

- збірки (матеріалів і текстів наукових, науково-практичних, науково-теоретичних, всеукраїнських, регіональних, інтернет-конференцій (у тому числі міжнародних), симпозіумів, семінарів (далі – конференцій); тез і доповідей (повідомлень) конференцій; наукових праць; статистичних матеріалів; нормативно-правових актів; матеріалів парламентських слухань);

- посібники (практичні, навчальні, навчально-методичні посібники; підручники; навчальні, навчально-методичні, методичні матеріали і рекомендації; навчальні програми; курси, конспекти і тексти лекцій), орієнтовані на студентів вищих навчальних закладів;

- наукові спеціалізовані видання (наукові, науково-аналітичні доповіді; науково-практичні видання та рекомендації; результати наукових досліджень);

- інші матеріали (виступ Президента України; довідники; термінологічні словники; видання, що за інформаційними ознаками складно ідентифікувати).

Таким чином, електронний каталог НБУВ налічує (за укрупненими групами):

- 312 монографій та колективних монографій;

- 188 посібників;

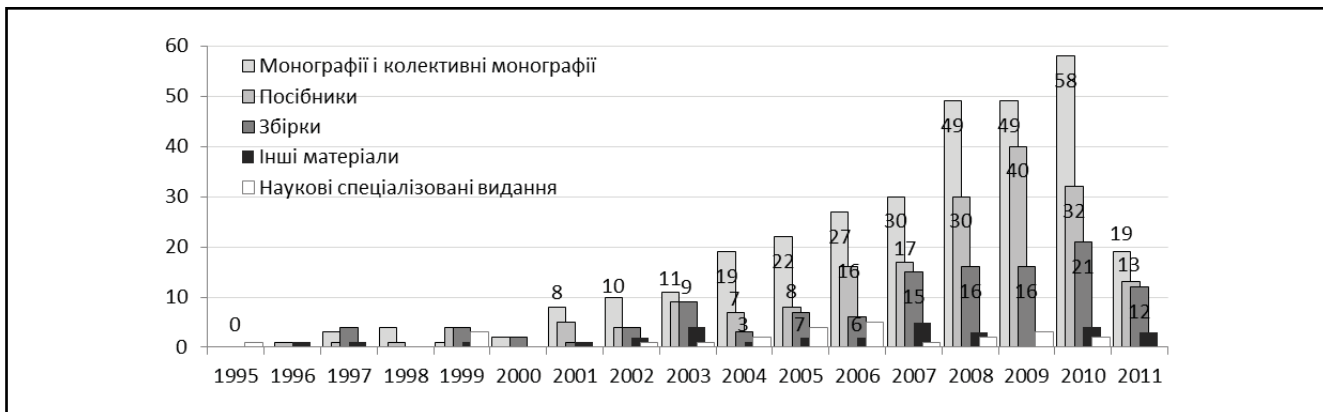

Рисунок 1. Динаміка публікацій на інноваційну тематику окремих друкованих видань в Україні

Джерело: складено автором на основі [7].

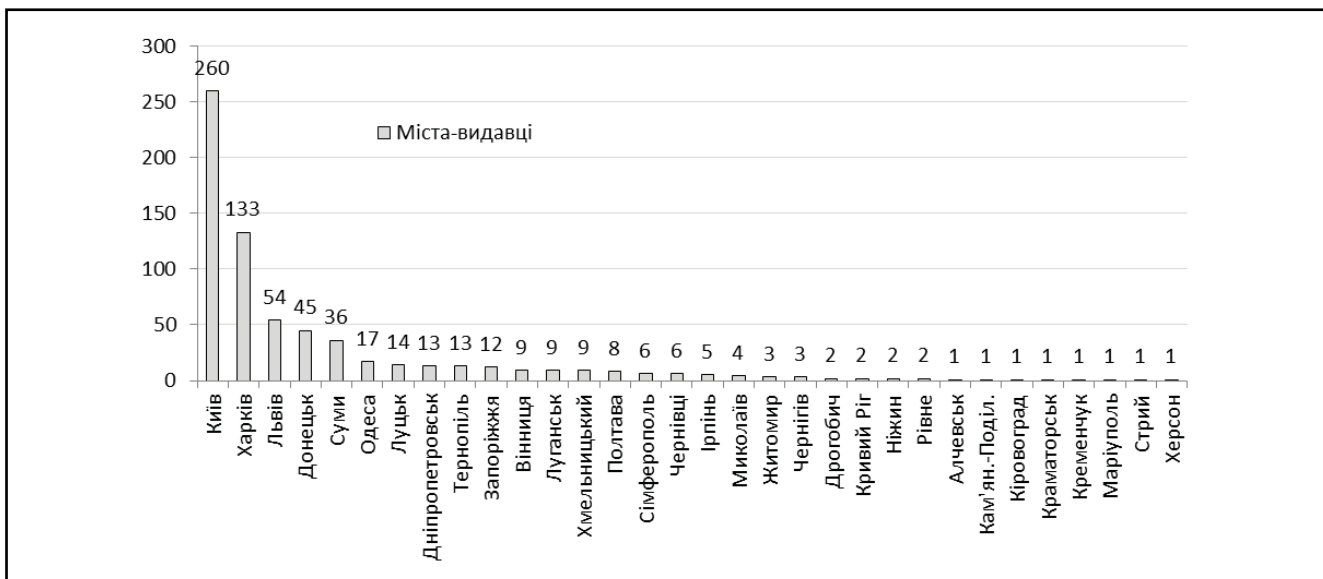

Рисунок 2. Географічний розподіл міст-видавців неперіодичних публікацій на інноваційну тематику в Україні

Джерело: складено автором на основі [7].

– 120 збірок;
 – 30 інших матеріалів;
 – 25 наукових спеціалізованих видань, бібліографічні описи яких містять прямі посилання на належність до інноваційної тематики.

За географічним розподілом перша п'ятірка міст-видавців (Київ, Харків, Львів, Донецьк, Суми) охоплює 78,2% неперіодичних публікацій (528 публікацій) за вищезазначеними групами із домінуванням м. Києва (рис. 2).

Щодо належності до тематики національних та регіональних інноваційних систем, було ідентифіковано всього 15 публікацій (або 2,22% означених друкованих видань), з яких тільки три публікації (або 0,48%) містять у своєму бібліографічному описі термін «регіональна інноваційна система» або «регіональний інноваційний комплекс» і 12 публікацій (1,77%) – термін «національна інноваційна система» (табл. 1).

Перша дисертація на інноваційну тематику на здобуття наукового ступеня доктора наук була захищена в Україні також 1995 року.

Докторські дисертації захищалися за різними науковими галузями, належність до яких відображено на рис. 3. Географічний розподіл за містами, де докторські дисертації захищалися, наведено на рис. 4.

Оскільки предметний інтерес полягає у дослідженні економічної галузі, бібліографічні описи дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук розглянуті більш детально. Хронологія захисту цих дисертацій наведено на рис. 5.

Розподіл дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за науковими спеціальностями (в редакції діючого і попередніх наказів Вищої атестаційної комісії щодо затвердження переліків спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій [9]) відображено у табл. 2.

Щодо належності до тематики національних та регіональних інноваційних систем, серед докторських дисертацій було ідентифіковано всього дві дисертації (на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук) або 2,5% захищених докторських дисертацій, з яких по одній роботі (або по 1,25%) присвячено різним аспектам функціонування НІС та РІС (табл. 3).

Таблиця 1. Бібліографічні описи видань, ідентифікованих за тематиками НІС та РІС

Тематика	Бібліографічний опис
РІС	1. Концептуальні засади формування регіональної інноваційної системи / Коюда В.О. [та ін.]; за заг. ред. канд. екон. наук, доц. В.О. Коюди; Харк. нац. екон. ун-т. – Х.: Вид-во ХНЕУ, 2009. – 140 с.: рис., табл. (Шифр: Р116071)
	2. Трофимова В.В. Регіональні інноваційні комплекси в глобальній економіці: монографія / Трофимова Вікторія Валеріївна; Крим. ін-т бізнесу, Центр розв. освіти, науки і інновацій. – Сімф.: ВіТроПринт, 2009. – 260 с.: рис., табл. (Шифр: ВА725666)
	3. Лазарева Є.В. Методологічні аспекти формування інноваційної системи регіону: монографія / Є.В. Лазарева; НАН України, Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. – О.: Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. НАН України, 2010. – 320 с.: рис., табл. (Шифр: ВА733687)
НІС	4. Александров В.В. Дослідження трансформації інноваційної системи / В.В. Александров [та ін.]. – Х.: Основа, 1998. – 60 с. (Шифр: ВА583840)
	5. Мірошник І.М. Національні інноваційні системи та розвиток високотехнологічних галузей, підприємств, компаній / І.М. Мірошник. – К.: Наукова думка, 2003. – 80 с. (Шифр: ВА657810)
	6. Нежиборець В.І. Правове забезпечення національної інноваційної системи в Україні: питання теорії і практики: дослідж. / Нежиборець В.І., Орлюк О.П., Ревуцький С.Ф.; Акад. правових наук України, НДІ інтелект. власності. – К.: ЧЕХ, 2005. – 105 с. (Шифр: ВА724622)
	7. Пашута М.Т. Промисловість в національній інноваційній системі України / М.Т. Пашута [и др.]. – К.: Науковий світ, 2005. – 80 с.: табл. (Шифр: ВА671366)
	8. Корпоративні структури в національній інноваційній системі України / Л.І. Федулова [та ін.]; ред. Л.І. Федулова; Інститут економіки та прогнозування НАН України. – К.: УКРІНТЕІ, 2007. – 812 с. (Шифр: ВА696137)
	9. Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації: Матеріали парламентських слухань у Верховній Раді України 20 червня 2007 року / упоряд. Г.О. Андрощук, М.М. Шевченко; голова ред. кол. К.С. Самойлик; Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти. – К.: Парламентське вид-во, 2007. – 304 с. – (Парламентські слухання) (Шифр: ВА691742)
	10. Національна інноваційна система України: проблеми і принципи побудови: монографія / І.П. Макаренко [и др.]; наук. ред. І.П. Макаренко; Інститут проблем національної безпеки Ради національної безпеки і оборони України, Інститут еволюційної економіки. – К.: [б.в.], 2007. – 520 с. (Шифр: ВС45293)
	11. Національна інноваційна система: зарубіжний досвід, стан в Україні: аналітичні матеріали до Парламентських слухань / В.М. Геець [и др.]; ред. В. М.Геець, Л. І. Федулова; НАН України, Інститут економіки і прогнозування. – К.: [б.в.], 2007. – 184 с. (Шифр: Табачник Д.В. / ВА1014)
	12. Проблеми і перспективи функціонування інноваційної системи держави в умовах глобалізації: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., 27–28 верес. 2007 р. / відп. ред. М.І. Карлін; Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк: Вежа, 2007. – 296 с.: рис., табл. (Шифр: ВА692776)
	13. Марченко О.С. Консалтингові ресурси національних інноваційних систем: економіко-теоретичний аналіз / О.С. Марченко. – Х.: Право, 2008. – 280 с.: рис., табл. (Шифр: ВА700228)
	14. Онікієнко В.В. Розвиток національної інноваційної системи на етапі становлення в Україні постіндустріального суспільства / В.В. Онікієнко, Л.М. Ємельяненко; НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України. – К.: [б.в.], 2008. – 68 с. (Шифр: ВА707687)
	15. Федулова Л.І. Інтелектуальна власність у національній інноваційній системі: наук.-аналіт. доп. / Федулова Л.І., Андрощук Г.О., Хаустов В.К.; НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. – К.: [б.в.], 2010. – 216 с.: рис., табл. (Шифр: ВА724666)

Джерело: складено автором на основі [7].

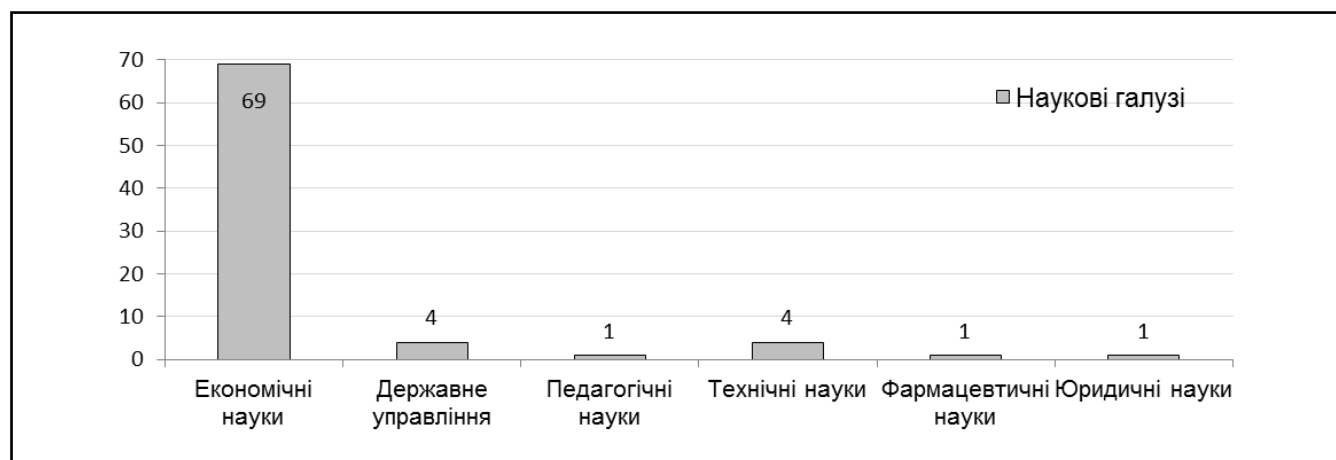

Рисунок 3. Розподіл дисертацій на інноваційну тематику на здобуття наукового ступеня доктора наук за науковими галузями в Україні

Джерело: складено автором на основі [7].

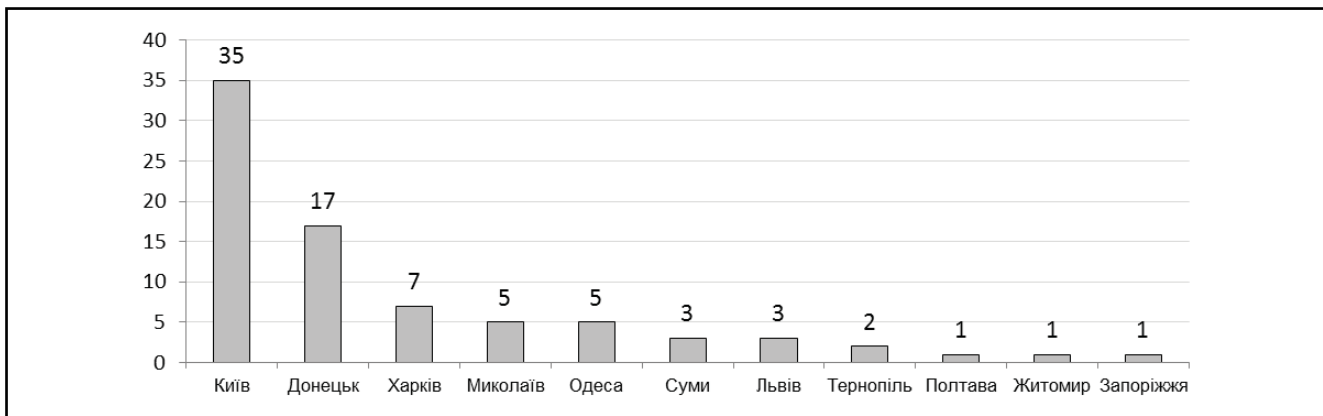

Рисунок 4. Географія захисту докторських дисертацій на інноваційну тематику за містами України

Джерело: складено автором на основі [7].

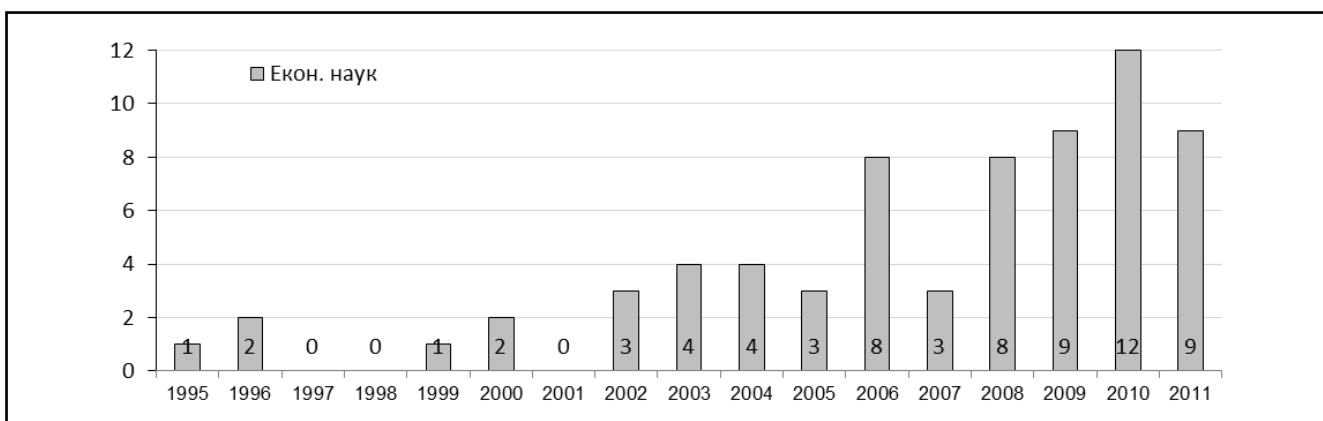

Рисунок 5. Динаміка захисту дисертацій на інноваційну тематику на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук в Україні

Джерело: складено автором на основі [7].

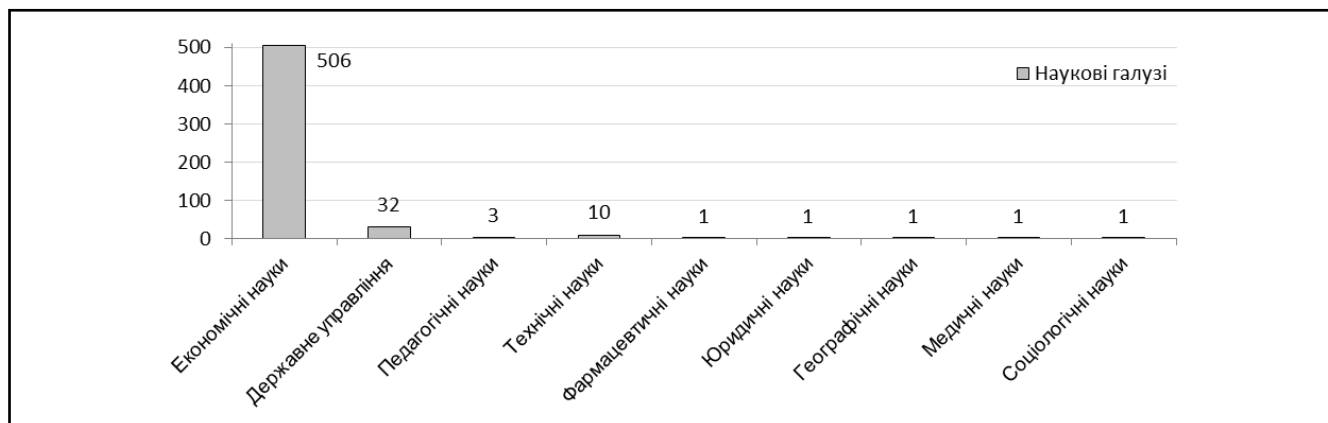
Таблиця 2. Розподіл дисертацій на інноваційну тематику на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за науковими спеціальностями

Економічна спеціальність	Шифр	Кількість робіт
Економічна теорія та історія економічної думки	08.00.01	2
Світове господарство і міжнародні економічні відносини	08.00.02	2
Економіка та управління національним господарством	08.00.03	12
Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)	08.00.04	11
Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка	08.00.05	6
Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища	08.00.06	1
Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика	08.00.07	1
Гроші, фінанси і кредит	08.00.08	2
Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)	08.00.09	2
Математичні методи, моделі та інформаційні технології в управлінні	08.00.11	2
Економічна теорія	08.01.01	1
Економіка та управління науково-технічним прогресом	08.02.02	10
Організація управління, планування і регулювання економікою	08.02.03	3
Фінанси, грошовий обіг і кредит	08.04.01	3
Світове господарство і міжнародні економічні відносини	08.05.01	1
Економіка, організація і управління підприємствами	08.06.01	4
Підприємництво, менеджмент та маркетинг	08.06.02	1
Економіка промисловості	08.07.01	1
Економіка сільського господарства і АПК	08.07.02	1
Економіка транспорту і зв'язку	08.07.04	1
Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка	08.10.01	2
Всього	69	

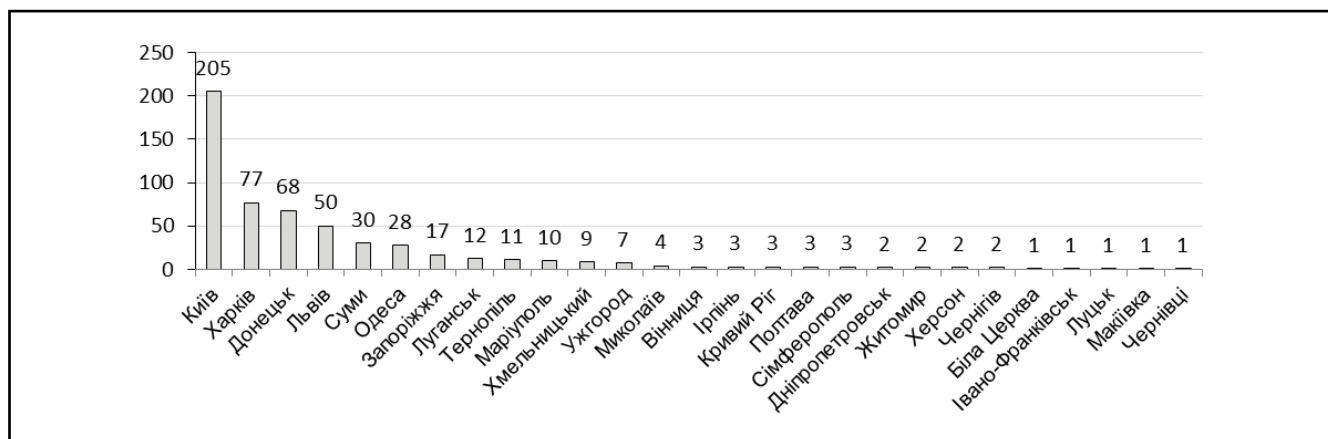
Джерело: складено автором на основі [7, 9].

Таблиця 3. Бібліографічні описи авторефератів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, ідентифікованих за тематиками НІС та РІС

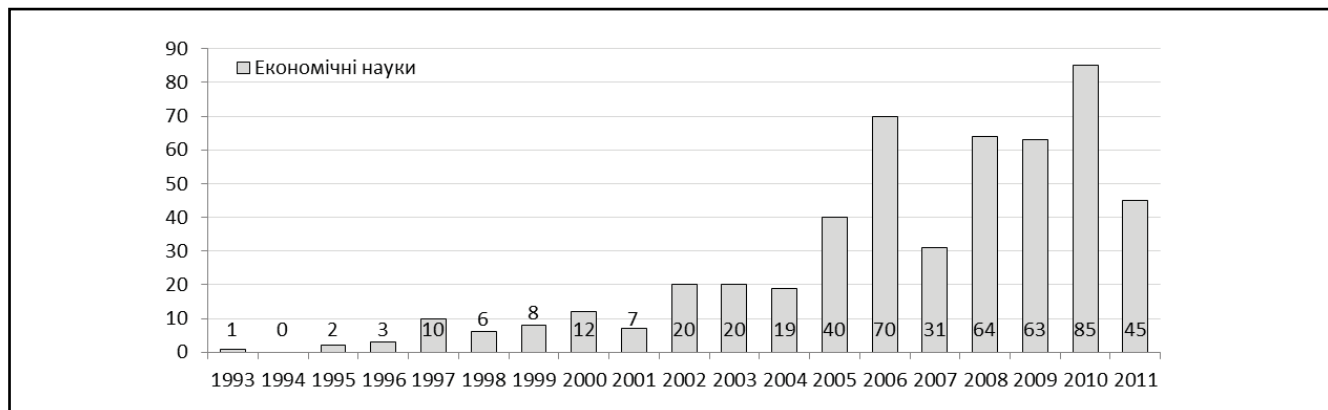
Тематика	Бібліографічний опис
РІС	1. Марченко О.С. Консалтингові ресурси та їх функціонування в інноваційних системах національної економіки: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.01 / Марченко Ольга Сергіївна; Харківський національний ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2008. – 33 с. (Шифр: РА360787)
НІС	2. Лазарева Є.В. Методологічні засади становлення і функціонування інноваційної системи регіону: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.05 / Лазарева Євгенія Вячеславівна; НАН України, Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. – О., 2011. – 36 с.: рис., табл. (Шифр: РА380302)

Рисунок 6. Розподіл дисертацій на інноваційну тематику на здобуття наукового ступеня кандидата наук за науковими галузями в Україні

Джерело: складено автором на основі [7].

Рисунок 7. Географія захисту кандидатських дисертацій на інноваційну тематику за містами України

Джерело: складено автором на основі [7].

Рисунок 8. Динаміка захисту дисертацій на інноваційну тематику на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук в Україні

Джерело: складено автором на основі [7].

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

Щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, то перша дисертація на інноваційну тематику була захищена 1993 року.

По аналогії з докторськими дисертаціями належність до наукових галузей відображено на рис. 6; географічний розподіл за містами захисту – на рис. 7; хронологія захисту дисертацій на здобуття наукового звання кандидата економічних наук – на рис. 8; розподіл за науковими спеціальностями – у табл. 4.

Відповідний розподіл дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за науковими спеціальностями відображено у табл. 4.

Щодо належності до тематики національних та регіональних інноваційних систем, серед кандидатських дисертацій було ідентифіковано всього п'ять дисертацій (на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук), або 0,89% захищених кандидатських дисертацій), з яких одна робота (або 0,17%) присвячено засадам розвитку РІС та чотири

Таблиця 4. Розподіл дисертацій на інноваційну тематику на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за науковими спеціальностями

Економічна спеціальність	Шифр	Кількість робіт
Економічна теорія та історія економічної думки	08.00.01	21
Світове господарство і міжнародні економічні відносини	08.00.02	14
Економіка та управління національним господарством	08.00.03	52
Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)	08.00.04	148
Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка	08.00.05	22
Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища	08.00.06	4
Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика	08.00.07	3
Гроші, фінанси і кредит	08.00.08	12
Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)	08.00.09	4
Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці	08.00.11	7
Економічна теорія	08.01.01	11
Економіка та управління науково-технічним прогресом	08.02.02	60
Організація управління, планування і регулювання економікою	08.02.03	19
Економіко-математичне моделювання	08.03.02	2
Інформаційні системи в економіці	08.03.03	1
Фінанси, грошовий обіг і кредит	08.04.01	10
Світове господарство і міжнародні економічні відносини	08.05.01	11
Економіка, організація і управління підприємствами	08.06.01	55
Підприємництво, менеджмент та маркетинг	08.06.02	16
Економіка промисловості	08.07.01	9
Економіка сільського господарства і АПК	08.07.02	4
Економіка будівництва	08.07.03	1
Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища	08.08.01	4
Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика	08.09.01	6
Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка	08.10.01	9
Економічна безпека держави	21.04.01	1
Всього	506	

Джерело: складено автором на основі [7], [9].

Таблиця 5. Бібліографічні описи авторефератів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, ідентифікованих за тематиками НІС та РІС

Тематика	Бібліографічний опис
РІС	1. Смірнова О.О. Науково-прикладні засади розвитку регіональної інноваційної системи: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.05 / Смірнова Олена Олександрівна; Нац. акад. природоохорон. та курорт. буд-ва. – Сімф., 2011. – 20 с.: рис., табл. (Шифр: РА382566)
НІС	2. Микитюк З.В. Національні інноваційні системи як механізм підвищення конкурентоспроможності в перехідних економіках країн Центральної Європи: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.02 / Микитюк Зоя Василівна; НАН України, Інститут світової економіки і міжнародних відносин. – К., 2008. – 20 с. (Шифр: РА362051)
	3. Бондаренко І.С. Конкурентоспроможність економіки України в умовах розвитку національної інноваційної системи: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 / Бондаренко Ірина Станіславівна; Донецький національний ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. – Донецьк, 2009. – 20 с. (Шифр: РА363132)
	4. Жаліло Б.А. Вплив консалтингу на розвиток національної інноваційної системи: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.03 / Жаліло Борис Анатолійович; НАН України, Центр дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва. – К., 2010. – 23 с.: рис. (Шифр: РА371850)
	5. Ледеян Т.А. Формування та державне регулювання національної інноваційної системи України: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.03 / Ледеян Тетяна Олександрівна; Класич. приват ун-т. – Запоріжжя, 2010. – 20 с.: рис. (Шифр: РА375306)

Джерело: складено автором на основі [7].

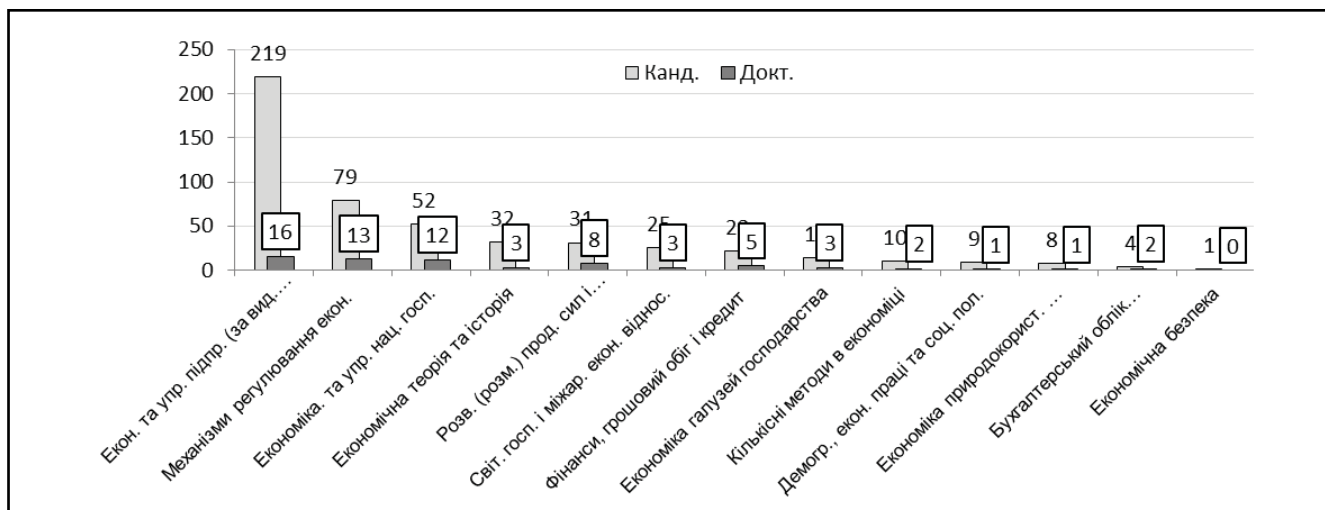

Рисунок 9. Розподіл дисертацій на інноваційну тематику на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора економічних наук за укрупненими групами економічних спеціальностей в Україні

Джерело: складено автором на основі [7, 9].

роботи (або 0,71%) різним аспектам функціонування НІС (табл. 5).

Для наглядного представлення якісних та кількісних показників захистів докторських та кандидатських дисертацій на інноваційну тематику в галузі економічних наук, що відбулися в Україні за період з 1993 року по перше півріччя 2011 року, автором було здійснено укрупнення на основі [9] та сформовано 13 груп економічних спеціальностей. Результати відображено на рис. 8.

Висновки

Проведений аналіз бібліографічних описів наявних неперіодичних друкованих видань українських вчених у контексті національної та регіональних інноваційних систем на основі матеріалів електронного каталогу НБУВ дає підстави стверджувати, що, незважаючи на свою актуальність, тематика національних та регіональних інноваційних систем в українській науковій та економічній літературі відображена незначною мірою. Виходячи з позитивного міжнародного досвіду щодо функціонування інноваційних систем різного рівня вона має значний потенціал для подальших досліджень і формування науково обґрунтованої методологічно-методичної бази скорішого впровадження національної та регіональних інноваційних систем на базі національних особливостей України.

Література

1. Постанова Верховної Ради України від 27.06.2007 р. №1244-V «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: »Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації«. Відомості Верховної Ради України. – 2007. – №46. – С. 525.
2. Постанова Верховної Ради України від 21.10.2010 р. №2632-VI «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів». Відомості Верховної Ради України. – 2011. – №11. – С. 72.

3. Бортницький В.А. Економічне зростання в контексті розвитку регіональних інноваційних систем та капіталу здоров'я: концептуальний підхід // Науковий журнал «Економічна теорія», Державна установа «Інститут економіки і прогнозування НАН України». – 2011. – №1. – С. 63–78.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. №1085 «Про затвердження Державної програми розвитку діяльності Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського на 2005–2010 роки» // Офіційний вісник України. – 2004. – №34. – С. 29.

5. Закон України «Про обов'язковий примірник документів» // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №22–23. – С. 199.

6. Наказ Вищої атестаційної комісії від 03.12.2007 р. №845, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 18.12.2007 р. за №1377/14644. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1377-07>

7. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського у мережі Інтернет. Система пошуку в електронному каталозі – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=briefweb&S21ALL=%28%3C%2E%3ERZN%3D%DO%A3%24%3C%2E%3E%29%2A%28%3C%2E%3EK%3D%DO%86%DO%9D%DO%9D%DO%9E%DO%92%DO%90%DO%A6%24%3C%2E%3E%29&Z21ID=&S21SRW=&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=.

8. Видання. Основні види. Терміни та визначення. ДСТУ 3017–95. – [Електронний ресурс]. – <http://www.chytomo.com/rozdil/standarty/vydannya-osnovni-vydy-terminy-ta-vyznachennya-dstu-301795.html>

9. Наказ Вищої атестаційної комісії від 23.06.2005 р. №377 «Про затвердження Переліку спеціальностей, за якими проводяться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 05.07.2005 р. за №713/1099 З – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0713-05>

10. Наказ Вищої атестаційної комісії від 10.06.99 р. №288 «Про затвердження Переліку спеціальностей, за якими проводяться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 01.07.99 р. за №425/3718 (втратив чинність) – [Електронний ресурс]. – Ре-

жим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0425-99>

11. Наказ Вищої атестаційної комісії від 13.03.97 р. №86 «Про затвердження переліку спеціальностей наукових працівників», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15.04.97 р. за №133/1937 (втратив чинність) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0133-97>

Г.В. РИЖКОВА,
аспірантка, Національний університет ДПС України

Особливості надання кредитних ресурсів на фінансування проектів з енергоефективності

У статті розглянуто основні фінансові, юридичні, інституційні перешкоди у процесі отримання кредитних ресурсів для фінансування проектів з енергоефективності в Україні. Визначено основних кредиторів, з якими співпрацює Україна над проектами енергоефективності. Надані умови отримання та переваги використання кредитних ресурсів у процесі фінансування проектів з енергоефективності.

Ключові слова: енергоефективність, кредитні ресурси, фінансування, енергозбереження, кредитна лінія.

В статье рассмотрены основные финансовые, юридические, институциональные препятствия в процессе получения кредитных ресурсов для финансирования энергоэффективности в Украине. Определены основные кредиторы, с которыми Украина сотрудничает в проектах повышения эффективности использования энергии. Обозначены условия и преимущества использования кредитных ресурсов в процессе финансирования проектов по энергоэффективности.

Ключевые слова: энергоэффективность, кредитные ресурсы, финансирование, экономия энергии, кредитная линия.

The main financial, legal, institutional obstacles in the process of obtaining credit resources for the financing of energy efficiency in Ukraine. In the paper, the main creditors, with whom Ukraine cooperates on projects of energy efficiency were defined. The conditions and advantages of using credit resources in the process of funding projects on energy efficiency were given.

Keywords: energy efficiency, credit resources, financing, energy-saving, credit line.

Постановка проблеми. Враховуючи обмеженні ресурси бюджетів усіх рівнів, фінансування проектів з метою підвищення енергоефективності здійснюється з інших джерел.

Найпоширенішими з них є кредитори, донори або співінвестори (в разі спільних заощаджень за перформанс-контрактами), які направляють кредитні ресурси на підвищення енергозбереження. Донорам, які надають гранти, потрібні гарантії щодо цільового використання наданих грошових ресурсів. Кредиторам і співінвесторам потрібна гарантія погашення й отримання проголошеного економічного ефекту від проекту. Однак кредитні ресурси на сьогодні залишаються єдиним вагомим додатковим джерелом фінансування проектів з енергоефективності в Україні.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Поняття «енергоефективність» розглядав Герман Дейлі [1]. Л. Мельник, С. Шевцов досліджують енергоефективність як фактор підвищення економічного рівня підприємств [2, с. 154–159]. Різноманітним джерелам фінансування діяльності підприємств присвячені праці А. Пересади [3, с. 451], І. Мазур [4, с. 23], В. Беренса та П. Хавранека [5, с. 43], М. Бромвича [6, с. 37] та ін.

Мета статті. Визначити основні перешкоди та переваги залучення кредитних ресурсів на фінансування проектів з енергоефективності в Україні.

Виклад основного матеріалу. У процесі отримання додаткових кредитних ресурсів з метою фінансування проектів з енергоефективності в Україні існує багато фінансових, юридичних і інституційних перешкод:

- Фінансові:
- відсутність механізмів кредитних гарантій;
 - недостатня прозорість фінансових операцій;
 - низька активність існуючих фінансових установ у сфері енергоефективності;
 - відсутність погодженої фінансової політики на місцевому рівні;
 - слабкість вітчизняних кредитних установ;
- Юридичні: